

LEVEL OF USE OF LANGUAGE LEARNING STRATEGIES BY LEARNERS OF TURKISH LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE¹

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENENLERİN DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİNİ KULLANMA DÜZEYLERİ

**Emrah BOYLU²
Murat ÖZBAY³**

Abstract

The aim of this study is to determine the language learning strategies of students who learn Turkish as a foreign language and to examine the relations between the strategy to be used and the age, gender, mother tongue, education, learning level, number of foreign languages to be spoken except for Turkish, duration of learning Turkish, the institution where it is learnt, ancestry and similar variables. The research was carried out in 10 different language centers, and 7 of them YETKM and 3 of them TÖMER, with 395 subjects learning Turkish language. In the research, the "Inventory of Language Learning Strategies" that was developed by Oxford (1990), was used. The inventory was adopted into Turkish by the researcher and the validity and reliability work was conducted with the participation of 594 students to be used in Turkish teaching to foreigners. The personal information of the students was collected with a "Personal Information Form" that was again prepared by the researcher. The T-Test, ANOVA and Scheffe tests were used to analyze the data. When the average and standard deviation values of points which they were given from the six dimensions of the scale of the language learning strategies of 395 students in total are looked, the average points of the students vary between 3.22 and 3.75. Since the averages of all categories are higher than 2.40, it is seen that the students do not employ any one of the language learning strategies at a low level.

Keywords: Language Teaching, Teaching Turkish to Foreigners, Language Learning Strategies.

Özet

Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerini belirlemek ve yaş, cinsiyet, ana dil, eğitim durumu, kur düzeyi, Türkçe dışında bilinen yabancı dil sayısı, Türkçe öğrenme süresi, Türkçe öğrenilen kurum, Türkçe öğrenme yeri ile soy gibi değişkenlerle, kullanılan stratejiler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmaya, 7'si YETKM ve 3'ü TÖMER olmak üzere toplam 10 ayrı dil merkezinde Türkçe öğrenen 395 öğrenci katılmıştır. Araştırmada, Oxford (1990) tarafından geliştirilen "Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri" kullanılmıştır. Bu envanter, araştırmacı tarafından Türkçeye uyarlanmış ve yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere 594 öğrencinin katılımıyla geçerlik-güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgileri ise yine araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde t-Testi, ANOVA ve Scheffe testlerinden den yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan toplam 395 öğrencinin dil öğrenme stratejileri ölçeğinin altı boyutundan aldıkları puanların ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında öğrencilerin ortalama puanlarının 3.22 ilâ 3.75 arasında değiştiği görülmektedir. Tüm kategorilerin ortalaması 2.40'ın üzerinde olduğundan çalışmaya katılan öğrenciler tarafından hiçbir dil öğrenme stratejisinin düşük oranda kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dil Öğretimi, Yabancılar Türkçe Öğretimi, Dil Öğrenme Stratejileri

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Murat Özbay danışmanlığında hazırlanan "Yabancı Dil olarak Türkçe Öğrenenlerin Dil Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri" adlı yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

² Okt. İstanbul Aydın Üniversitesi, TÖMER, eposta: emrahboylu@aydin.edu.tr

³ Prof. Dr. Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü. eposta: mozbay@gazi.edu.tr

Giriş

Sınırları her ne kadar büyük olsa da gelişen teknolojinin giderek küçülttüğü dünyada, yabancı dil bilmenin önemi de gittikçe artmaktadır. Buna paralel olarak yabancı bir dilin kısa sürede, daha kolay ve etkili bir şekilde nasıl öğrenilebileceği, dil öğrenmeyi kolaylaştıran yöntem ve tekniklerin neler olduğu vb. sorular ise her öğrencinin ve öğreticinin cevap aradığı sorulardır. Bu açıdan bakıldığında dil öğrenme stratejileri bu sorulara cevap bulma konusunda dil öğrenenlere ve öğrenenlere yol gösterici bir araçtır.

Bilişsel kuramlar ve öğrenci merkezli yaklaşımların ön plana çıkmasıyla diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de öğrenci merkezli dil öğretimine ihtiyaç duyulmuştur. Çünkü dil öğretimi öğrencinin anlama ve anlatma becerilerini kapsayan bilişsel bir süreci karşılamaktadır (Demir,2013: 173). Bu yönde Larsen-Freeman (2000), yabancı bir dil öğrenmek isteyenlerin öğrenme sürecine aktif olarak katılmaları gerektiğini vurgular. Dil öğrenme stratejileri de öğrencileri dil öğrenme sürecinde aktif kıldığı ve bireye kendi kendine nasıl öğreneceği konusunda yardımcı olduğu için bilişsel öğrenme kuramına uygun bir öğrenimi içerdiği söylenebilir.

Her öğrenenin öğrenmesini etkileyen bazı bireysel unsurlar vardır; fakat genel olarak ön plana çıkanlar yaş, cinsiyet, eğitim, kişinin karakter özellikleri, öğrenilen dile karşı tutum, kaygı, dil seviyesi, güdülenme vb.dir. Dil öğrenmede etkili olan bu unsurlar bireylerde farklılık gösterdiği için her bireyin kendine ait bir öğrenme stratejisi vardır. Bunun sonucu olarak ise bazı öğrenenler kendi öğrenmelerini kolaylaştıran stratejileri kullanırken bazıları ise bu stratejileri kullanmadan veya kullanamadan öğrenmeye çalışır. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde, öğrencilerin öğrenme stratejileri konusu üzerine daha fazla akademik çalışma yapılması gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar, bilinçli dil öğrencilerinin, dil öğrenme stratejilerini kullandıklarını, kendi öğrenmelerinin farkında olduklarını ve dil öğrenme stratejilerini kullanmayanlara göre daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur (El-Dip, 2004; Hişmanoğlu, 2012; Oxford, Cho, Leung, Kim, 2004; Ian ve Oxford, 2003).

Öğrencilerin yabancı bir dil öğrenirken öğrenme süreci boyunca çeşitli sorunlarla karşılaştıkları herkes tarafından bilinen bir gerçek olmakla beraber bu zorlukları en aza indirmek için geçmişten bugüne çeşitli yöntem ve teknikler geliştirilmiş fakat bu sorunlar tamamen ortadan kaldırılamamıştır. Bu çerçevede yapılandırmacı yaklaşım ile birlikte eğitimciler, geleneksel eğitim yerine öğrenci merkezli eğitimin gerekliliğini anlamışlardır. Bu yargıya paralel olarak bireylerden kendileri için gerekli olan bilgilere ulaşabilmeleri, bunları kullanabilmeleri ve bunlar ışığında yeni bilgiler ortaya koyabilmeleri beklenmektedir. Bireylerin bu özelliklere sahip olmaları ise nasıl öğreneceklerini veya öğrenmelerini daha hızlı ve etkili bir şekilde nasıl gerçekleştirebileceklerini bilmeleriyle mümkündür. Bu bağlamda Chamot ve Kupper (1989), tarafından yapılan araştırmalar, yabancı dil öğrenmede başarılı olan öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek için duruma göre birçok farklı dil stratejisi kullandıklarını, dil öğrenmede başarısız olan öğrencilerin ise strateji kullanımının yeterli olmadığını ya da duruma uygun stratejiyi seçmekte başarısız olduklarını ortaya koymuştur (Chamot ve Kupper'den Akt. Bekleyen, 2006: 29).

Bu görüşlerden hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dil stratejilerini kullanma düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemek araştırmanın odaklandığı temel noktadır.

Dil Öğrenme Stratejileri

Yabancı bir dil öğrenmenin, öğrenen açısından zor bir süreç olduğu ve bu süreçte çeşitli güçlüklerle karşılaşıldığı bilinmektedir. Bu nedenle 1970'li yılların başından günümüze kadar yabancı dil öğrenmede öğrenme sürecini etkileyen faktörler

araştırılmış ve bu faktörleri en aza indirmek için çeşitli yöntem, teknik ve stratejiler geliştirilmiştir. Bunlara paralel olarak da öğrenme sürecinde öğrenenlerin bireysel özellikleri göz ardı edilmemiş ve iyi bir dil öğrenenin özelliklerinin neler olduğuna dair çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Narton ve Toohey, 2001; Oxford, 1990; Rubin, 1987). Woodrow (2005), da iyi bir yabancı dil öğrencisinin nasıl olması gerektiği sorusuna cevap veren temel olgulardan birinin, öğrenenin dil öğrenme stratejilerini tanıyıp kullanması olduğunu ifade etmiştir. Bu yargıyı dil öğrenme stratejileri ile dil öğrenme başarısı arasındaki ilişkinin incelendiği birçok araştırma doğrulamıştır. Bu araştırmalarda dil öğrenme stratejilerinin öğrenciler tarafından kullanılmasının, öğrencilerin dil öğrenimlerini olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur (El-Dip, 2004; O'Malley ve Chamot, 1990; Wenden ve Rubin, 1987; Gu, 2005).

Dil öğrenme stratejileri (DÖS) çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Oxford (1990) DÖS'ü, öğrencilerin yabancı bir dil öğrenme sürecinde dil becerilerini geliştirmek için kullandıkları belli teknikler, Cook (1996) ise öğrencilerin yabancı dil öğrenirken veya kullanırken aldıkları, öğrenmeyi etkileyen kararlar olarak tanımlamıştır. Wenden ve Rubin (1987)'e göre DÖS yabancı dil öğrenen öğrencilerin bilgiyi daha kolay bir şekilde elde etmek, biriktirmek, depolamak ve kullanmak için yaptığı işlemlerin tamamıdır. Cohen (1998), DÖS'leri, öğrenen tarafından bilinçli bir şekilde seçilen öğrenme süreçleri olarak ifade etmiştir. Cesur (2008) ise DÖS'ü, öğrenenlerin öğrenmeyi kolaylaştırmak için kullandıkları davranış ve düşünceler olarak belirtmiştir. Bu tanımlardan hareketle DÖS'ler, yabancı dil öğrenenlerin öğrenmelerini daha kolay ve daha hızlı yapmak için öğrenme sürecinde kullandıkları çeşitli işlemler olarak tanımlanabilir.

Oxford (1990) dil öğrenme stratejilerinin özelliklerini şöyle sıralar:

- Öğrenenlerin öğrenme sürecine daha fazla katılmalarını sağlarlar.
- Dil öğreticilerin görevlerini genişletirler.
- Karşılaşılan problemin çözümüne yardımcı olurlar.
- Sadece bilişsel değildirler ve birçok özellik taşırlar.
- Öğretilebilirler.
- Esnekler. Farklı durumlarda farklı amaçlar için birbirlerinin yerine kullanılabilirler.
- Birçok faktörden etkilenirler.

Dil öğrenme stratejileri üzerine yapılan araştırmaların çoğu "iyi" dil öğrenenleri tanımlamaya yöneliktir. Öyle ki yabancı dil öğrenenlerin, öğrenme stillerini ve stratejilerini kullanma durumlarından hareketle "iyi" dil öğrencisi olup olmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır (bkz., Rubin, 1975; Rubin ve Thompson, 1994; Stern, 1975; Zare, 2012). Bu çerçevede iyi dil öğrencilerinin sahip olduğu özellikleri Rubin, Stern ve Thompson şöyle sıralar:

1. Kendi dil öğrenme yöntemlerini bulur ve öğrenme sorumluluğu alırlar.
2. Dil hakkında edindikleri bilgileri düzenlerler.
3. Yaratıcıdır, teoride öğrendiklerini uygulamaya çalışırlar.
4. Öğrendiklerini sınıf içerisinde ve dışarısında kullanmak için ortam yaratırlar.
5. Hedef dille ilgili akıllarında beliren karışıklıkları normal kabul edip, duydukları her kelimeyi anlamasalar bile konuşmaya ve dinlemeye devam ederler.
6. Öğrendikleri bilgileri hafızalarında tutma ve geri getirmeye yardımcı olacak yöntemleri kullanırlar.
7. Hatalarından öğrenirler, dolayısıyla yaptıkları hataları lehlerine çevirirler.
8. Ana dillerini nasıl edindiklerini düşünerek bu dil öğrenme yöntemlerini ikinci dili öğrenmede de kullanırlar.

9. Algılamayı kolaylaştırmak için hangi bağlam dâhilinde dilin kullanıldığına dikkat ederek kavramsal ipuçlarını kullanırlar.
10. Tahmin mekanizmaları güçlüdür.
11. Gruplama gibi kelimeleri bir araya getirme yöntemlerini kullanarak daha fazla kelime ve kelime grubu öğrenebilirler.
12. Hedef dilde pratik yapma fırsatı elde etmek için sohbetler başlatırlar.
13. Eksik kaldıkları, tıkanmış noktalarda eksikliklerini kapatmak adına yöntemler geliştirirler.
14. Dilin farklı şekillerde kullanımını öğrenip ortam, zaman ve kişilere göre dili farklı biçimlerde kullanabilirler (Zare, 2012).

Yukarıdaki bilgilerden hareketle öğrenme stratejilerinin öğrenmeyi kolaylaştırdığı söylenebilir. Öyle ki öğrencilerin dil öğrenme sürecinde başarılı olabilmeleri için, kendi kendine öğrenebilmeleri ve öğrenmelerini izleme yeterliğine sahip olmaları gerekmektedir. Bu çerçevede öğrenme stratejileri de öğrencilere bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini sağladığı için dil öğretiminde üzerinde durulması gereken bir konudur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dil öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerini tespit etmektir.

Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problemi “Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin, dil öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Belirlenen araştırma problemine aşağıdaki alt problemlerle cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri nelerdir?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen erkek ve bayan öğrencilerin dil stratejilerini kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dil stratejilerini kullanma düzeyleri ile kur seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dil stratejilerini kullanma düzeyleri ile Türkçeyi, yurt dışında veya Türkiye’de öğrenme durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dil stratejilerini kullanma düzeyleri ile bildikleri yabancı dil sayısı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçeyi öğrenme süreleriyle dil stratejilerini kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Yabancı ve Türk soylu öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçeyi öğrendikleri kurum ile kullandıkları dil öğrenme stratejileri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları aşağıda sunulmuştur;

1. Araştırmada alınan örneklemin yabancı dil olarak Türkçe öğrenenleri temsil ettiği,
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları dil seviyesini (B1, B2, C1) temsil edebilecek yeterlikte oldukları,

3. Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama aşamasında Dil Öğrenme Stratejileri Envanterindeki (DÖSE) sorulara verdikleri cevapların gerçeği yansıttığı,
4. Çevresel faktörlerin öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini eşit düzeyde etkilediği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma, Tahran, Kahire, İskenderiye, Tiran, Bükreş, Beyrut, Üsküp Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri'nde ve İstanbul Üniversitesi DİLMER, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi TÖMER ile Abant İzzet Baysal Üniversitesi TÖMER'de Türkçe öğrenen öğrencilerle,

2. Araştırmaya katılan öğrencilerin dil stratejilerini kullanma tercihleri, Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri (DÖSE)'den elde edilen bulgular ile

3. 2014-2015 eğitim öğretim yılıyla,

4. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1, B2 ve C1 seviyesindeki öğrencilerle sınırlıdır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma evreni ve örneklemini, veri toplama araçlarının geçerlik ve güvenilirliği, anketlerin uygulanması, verilerin toplanması ve analizi bilgileri yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modelindedir. "Tarama modeli geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle ortaya koymayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır" (Karasar, 2012: 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Türkiye'deki üniversitelerin bünyesinde kurulan TÖMER'lerde ve yurt dışında Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde Türkçe öğrenen B1, B2 ve C1 seviyesindeki öğrencilerdir. Örneklem ise Tahran, Kahire, İskenderiye, Bükreş, Beyrut, Tiran, Üsküp Yunus Emre Türk Kültür Merkezi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi TÖMER, İstanbul Üniversitesi DİLMER, Abant İzzet Baysal Üniversitesi TÖMER'de Türkçe öğrenen B1, B2 ve C1 seviyesindeki öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerden 395 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere ait bilgiler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır:

Tablo 1. Katılımcıların Yaşları ile İlgili Bilgiler

Yaş aralığı	f	%
10-17 yaş	8	2,0
18-25 yaş	205	51,9
26-35 yaş	122	30,9
36-45 yaş	48	12,2
46 ve üzeri yaş	12	3,0
Toplam	395	100,0

Tabloya bakıldığında öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun 18-25 ve 26-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu çerçevede 10-17 yaş aralığında ve 46+ üzeri yaşlarda dil öğrenen öğrencilerin sayısının azaldığı dikkat çekmektedir. Öğrencilere ait bu bilgilerden hareketle özellikle genç öğrencilerin Türkçe öğrendiği söylenebilir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetleri ile İlgili Bilgiler

Cinsiyet	f	%
Bay	128	32.4
Bayan	267	67.6
Toplam	395	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin bilgilerine bakıldığında bayanların erkeklere oranla daha fazla sayıda olduğu görülmektedir. Bu çerçevede araştırmaya 267 bayan, 128 bay öğrenci katılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Ana Dilleri ile İlgili Bilgiler

Ana Dil	f	%
Türkî (Türkçe)	70	17.72
Farsça	103	26.07
Arapça	126	31.89
Diğer	96	24.30
Toplam	395	100

Araştırmaya katılanların 128 bay ve 267'si bayandır. Bu öğrencilerin 70'i Türk soylu, 103'ü Fars, 126'sı Arap ve 96'sı ise "diğer" milletlerdendir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ana dilleri profiline bakıldığında özellikle Türk soylu, Fars ve Arap öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye daha çok eğilimli olduğu görülmektedir. Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri arasında en fazla öğrencisi bulunan merkezler Tahran YETKM ve Kahire YETKM'dir. Bu nedenle araştırmaya katılan öğrencilerin Türk soylu, Fars ve Arap olarak yoğunlukta olması buna bağlanabilir.

Tablo 4. Katılımcıların Kur Seviyeleri ile İlgili Bilgiler

Kur seviyesi	f	%
B1	222	56.20
B2	69	17.46
C1	104	26.32
Toplam	395	100,0

Katılımcıların kur seviyelerine bakıldığında, B1 seviyesinde 222, B2 seviyesinde 69 ve C1 seviyesinde 104 öğrencinin olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Türkçe Öğrendikleri Kurum ile İlgili Bilgiler

KURUM	f	%
TÖMER	97	24.55
YETKM	298	75.45
Toplam	395	100,0

Katılımcıların Türkçe öğrendikleri kuruma bakıldığında, öğrencilerin 298'i yurt dışındaki YETKM'lerde, 97'sinin ise Türkiye'deki TÖMER'lerde Türkçe öğrendiği görülmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Bildikleri Yabancı Dil Sayısı ile İlgili Bilgiler

Dil sayısı	f	%
0	13	3.29
1	165	41.77
2	150	37.97
3	51	12.91
4	16	4.05

Verilerin Toplanması

Literatür incelendiğinde dil öğrenme stratejileri ile ilgili yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunda, Oxford (1990) tarafından geliştirilen "Dil Öğrenme Stratejisi Envanteri"nin kullanıldığı görülmektedir. Bu ölçek yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrenciler için hazırlanmıştır ve şimdiye kadar Arapça, Fransızca, Çince, Türkçe, Farsça, Almanca, Japonca, Rusça, İspanyolca gibi çeşitli dillere çevrilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği Demirel (2009) ile Cesur ve Fer (2007) tarafından yapılmıştır. Aynı ölçek, alanında uzman biri tarafından tekrar İngilizceden Türkçeye tekrar çevrilmiş ve yabancılara Türkçe öğretimi alanında uygulanmak üzere araştırmacı tarafından uygun hâle getirilmiştir. Ölçek uygulanmadan önce Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde öğrenim gören B1, B2 ve C1 seviyesindeki öğrencilerden rastgele seçilen 10'ar kişilik gruplara okutulmuş ve öğrencilerden anlamadıkları yerleri işaretlemeleri istenmiştir. Öğrenciler ölçeği okuduktan sonra anlamadıkları bazı kelimeleri işaretlemişlerdir. İşaretlenen kelimeler araştırmacı tarafından tespit edilmiş ve öğrencilerin daha rahat anlayabilecekleri kelimelerle değiştirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler B ve C seviyesindeki öğrencilerden oluşmaktadır. Bu nedenle ölçek öğrenciler tarafından rahat bir şekilde cevaplanabildiği için ölçeğin orijinal formunun bozulmamasına dikkat edilmiş ve bazı maddeler üzerinde kısmi düzeltmeler yapılmıştır. Bu işlemlerden sonra 564 öğrencinin katılımı ile ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasından sonra yabancılara Türkçe öğretimi alanında kullanılmak üzere uygun hâle getirilen ölçek yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kullandıkları dil

öğrenme stratejilerini belirlemek amacıyla, Türkçe öğrenen 395 öğrenciye uygulanmıştır.

Bunun yanı sıra öğrencilerin eğitim, yaş, cinsiyet, Türkçeyi nerede öğrendikleri, kur seviyeleri, eğitim durumları, kaç dil bildikleri, ana dilleri, ülkeleri, uyrukları, Türkçe öğrenme süreleri, Türkçe öğrenme amaçları gibi kişisel bilgilerini tespit etmek amacıyla kişisel bilgi formu hazırlanarak ölçekle birlikte uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler önce bilgisayara aktarılmış sonra analiz çalışmaları yapılmıştır. Verilerin istatistiksel olarak analiz edilmesinde SPSS (Statistic Package For Social Science) programı kullanılmıştır. Verilen cevapların frekans dağılımları, yüzdelik, ortalama ve standart sapma hesapları yapılmış daha sonra yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin, dil öğrenme stratejilerini kullanımlarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği saptanmıştır. Bu saptamaları yapmak amacıyla T- Testi, ANOVA, Post-Hoc Schffe Testi ve tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde; araştırmaya katılan öğrencilerden toplanan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın alt problemlerine göre düzenlenerek yorumlanmıştır.

Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorum

1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri Nelerdir?

Araştırmaya katılan 395 öğrencinin dil öğrenme stratejileri ölçeğinin altı boyutundan aldıkları puanların ortalama ve standart sapma değerleri tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrenciler Tarafından Kullanılan Dil Öğrenme Stratejilerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Stratejiler	Ortalama	SS
Bellek stratejileri	3.33	.55
Bilişsel stratejiler	3.58	.51
Telafi stratejileri	3.50	.52
Üstbiliş stratejileri	3.75	.44
Duyuşsal stratejiler	3.22	.54
Sosyal stratejiler	3.63	.61
Tüm Stratejiler	3.50	.58

Tablo 7'ye bakıldığında üstbiliş stratejiler (X=3.75), sosyal stratejiler (X=3.63), bilişsel stratejiler (X=3.58) ve telafi stratejilerinin (X=3.50) öğrenciler tarafından yüksek oranda (X>3.50) kullanıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin en az kullandıkları stratejilerin ise duyuşsal (X=3.22) ve bellek stratejileri (X=3.33) olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin ortalama

puanlarının 3.22 ilâ 3.75 arasında değiştiği görülmektedir. Tüm kategorilerin ortalaması 2.40'ın üzerinde olduğundan çalışmaya katılan öğrenciler tarafından hiçbir dil öğrenme stratejisinin düşük oranda kullanılmadığı söylenebilir. Bu durum ise öğrencilerin Türkçeyi 2 veya 3. yabancı dil olarak öğrenmelerine bağlanabilir. Öyle ki Türkçe öğrenen öğrenciler yabancı bir dil öğrenme ve dil öğrenme stratejilerini kullanma konusunda deneyimlidirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde dil stratejilerinin kullanım oranı, bilinen yabancı dil sayısına göre farklılık göstermektedir. Tablo 11'e bakıldığında bellek, stratejileri ile bilişsel ve üstbiliş stratejilerin 4 yabancı dil bilen öğrenciler tarafından sıklıkla kullanıldıkları görülmektedir.

2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Erkek ve Kız Öğrencilerin Dil Stratejilerini Kullanma Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Araştırmaya katılan bay ve bayan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanma ile ilgili araştırma bulguları Tablo 8'de sunulmaktadır. Araştırma bulgularına göre, genel olarak erkek öğrencilerin ($X=3.59$) bayan öğrencilere göre ($X=3.48$) dil öğrenme stratejilerini daha sık kullanmasına karşın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 8. Cinsiyete Göre Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı

Stratejiler	Bayan (n=264)		Bay (n=131)		t	p
	Ort	SS	Ort.	SS		
Bellek stratejileri	3.31	.65	3.42	.60	1.47	.141
Bilişsel stratejiler	3.61	.66	3.65	.64	.56	.573
Telafi stratejileri	3.53	.72	3.56	.67	.40	.681
Üstbiliş stratejileri	3.83	.71	3.90	.64	.91	.363
Duyuşsal stratejiler	3.28	.75	3.40	.77	1.49	.135
Sosyal stratejiler	3.74	.69	3.82	.68	1.08	.280
Tüm Stratejiler	3.48	.63	3.59	.53	1.59	.112

Tablo incelendiğinde bellek, bilişsel, telafi, üstbiliş, duyuşsal ve sosyal stratejilerin tamamında bay öğrencilerin ortalama puanlarının bayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak stratejilerin tamamında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuçlar Wherton (2000) ve Khamkhien (2010) tarafından yapılan araştırmayla da örtüşmektedir. Fakat bu alanda yapılan diğer araştırmalarda; (Ayırır, Arıoğul ve Ünal, 2012; Bekleyen, 2006; Cesur, 2008; Oflaz, 2008; İzci ve Sucu, 2008; Tok, 2007) kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla dil stratejilerini daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir.

3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Dil Stratejilerini Kullanma Düzeyleri İle Kur Seviyeleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ile kur düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan farklı kur seviyesindeki öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri ile ilgili araştırma bulguları Tablo 9'da sunulmaktadır.

Tablo 9. Kur Seviyelerine Göre Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı

Stratejiler	B1		B2		C1		F	p
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS		
Bellek stratejileri	3.39	.61	3.27	.10	3.29	.10	1.527	.207
Bilişsel stratejiler	3.65	.63	3.58	.56	3.59	.51	.861	.461
Telafl stratejileri	3.58	.68	3.53	.69	3.46	.63	1.087	.354
Üstbiliş stratejileri	3.88	.60	3.84	.37	3.79	.35	.527	.664
Duyuşsal stratejiler	3.32	.71	3.33	.16	3.30	.12	.094	.963
Sosyal stratejiler	3.74	.62	3.85	.20	3.78	.20	.455	.714

Yukarıdaki tabloda sunulan araştırma bulgularına göre öğrencilerin kur seviyeleri ile dil stratejilerini kullanma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bellek stratejileri için B1 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.39) en yüksek iken, B2 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.27) ise en düşüktür. Bilişsel stratejiler için B1 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.65) en yüksek iken, B2 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.58) ise en azdır. Telafl stratejileri için B1 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.58) en yüksek iken, C1 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.33) ise en düşüktür. Üstbiliş stratejileri için B1 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.88) en yüksek iken, C1 kur seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.67) ise en azdır. Duyuşsal stratejiler için B2 kur seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.33) en yüksek iken, C1 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.33) ise en azdır. Sosyal stratejiler için B2 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.85) en yüksek iken, B1 seviyesindekilerin ortalama puanı (X=3.74) ise en düşüktür. Öğrencilerin kur seviyeleri ile dil stratejilerini kullanma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir fakat bütün kurlarda bilişsel stratejilerin en fazla kullanılan stratejiler olduğu göze çarpmaktadır. Bu ise yabancı bir dil öğrenmenin zor bir süreç olmasına ve bu süreçte daha hızlı ve etkili bir öğrenme gerçekleştirebilmek için bilişsel stratejiler gibi üst düzey stratejilerin işe koşulması gerektiğine bağlanılabilir.

4. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin, Dil Stratejilerini Kullanma Düzeyleri ile Türkçeyi Yurt Dışında Öğrenme ve Türkiye’de Öğrenme Durumları Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkçeyi öğrendikleri yere göre dil öğrenme stratejilerini kullanma ile ilgili araştırma bulguları tablo 10’da sunulmaktadır.

Tablo 10. Türkçeyi Öğrendikleri Yere Göre Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı

Stratejiler	Türkiye		Yurtdışı		t	p
	Ort	SS	Ort.	SS		
Bellek stratejileri	3.64	.64	3.61	.61	.366	.715
Bilişsel stratejiler	3.51	.60	3.29	.62	2.882	.004*
Telafi stratejileri	3.55	.71	3.54	.69	.018	.986
Üstbiliş stratejileri	3.81	.74	3.87	.69	.704	.482
Duyuşsal stratejiler	3.45	.77	3.28	.76	1.866	.063
Sosyal stratejiler	3.95	.66	3.72	.67	2.821	0.05*
Tüm Stratejiler	3.58	.60	3.50	.51	1.057	.291

* p<.05

Araştırma bulgularına göre Türkçeyi öğrendikleri yer ile bilişsel ve sosyal stratejiler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bilişsel stratejilerde Türkçeyi Türkiye’de öğrenenlerin ortalaması (X=3.51), Türkçeyi yurt dışında öğrenenlerin ortalamasından (X=3.29) daha yüksektir. Sosyal stratejilerde ise Türkçeyi Türkiye’de öğrenenlerin ortalaması (X=3.95), Türkçeyi yurt dışında öğrenenlerin ortalamasından (X=3.72) daha yüksektir. Diğer stratejilerde öğrencilerin Türkçeyi öğrendikleri yer ile dil stratejileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Dil Stratejilerini Kullanma Düzeyleri ile Bildikleri Yabancı Dil Sayısı Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ile bildikleri yabancı dil sayısı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırmaya katılan farklı yabancı dilleri bilen öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanmaları ile ilgili araştırma bulguları tablo 11’de sunulmaktadır.

Tablo 11. Öğrencilerin Bildikleri Yabancı Dil Sayısına Göre Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı

Stratejiler	0 yab. dil		1 yab. dil		2 yab. dil		3 yab. dil		4 yab. dil		F	p
	Ort	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS		
Bellek stratejileri	3.18	.61	3.27	.60	3.36	.11	3.57	.18	3.56	.17	2.783	.067*
Bilişsel stratejiler	3.60	.62	3.57	.63	3.66	.55	3.62	.57	3.81	.59	.789	.533
Telafi stratejileri	3.47	.55	3.45	.65	3.61	.69	3.64	.67	3.63	.61	1.332	.258

Üstbiliş stratejileri	4.01	.79	3.75	.67	3.92	.30	3.96	.32	3.99	.39	1.841	.120
Duyuşsal stratejiler	3.47	.70	3.27	.79	3.38	.11	3.26	.13	3.30	.18	.589	.671
Sosyal stratejiler	3.73	.60	3.68	.69	3.85	.28	3.86	.26	3.81	.27	1.236	.295

Tablo incelendiğinde, dil stratejileri ile öğrencilerin bildikleri yabancı dil sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bellek stratejilerinin kullanımında 4 yabancı dil bilen öğrencilerin ortalama puanları (X=3.56) en yüksek iken, hiç yabancı dil bilmeyenlerin ortalama puanı (X=3.18) ise en düşüktür. Bilişsel stratejiler için 4 yabancı dil bilen öğrencilerin ortalama puanları (X=3.81) en yüksek iken, hiç yabancı dil bilmeyenlerin ortalama puanı (X=3.60) ise en azdır. Telafi stratejileri için 4 yabancı dil bilen öğrencilerin ortalama puanları (X=3.63) en yüksek iken, 1 yabancı dil bilenlerin ortalama puanı (X=3.45) ise en azdır.

Üstbiliş stratejileri için hiç yabancı dil bilmeyen öğrencilerin ortalama puanları (X=4.01) en yüksek iken, 1 yabancı dil bilenlerin ortalama puanı (X=3.75) ise azdır. Duyuşsal stratejiler için hiç yabancı dil bilmeyen öğrencilerin ortalama puanları (X=3.47) en yüksek iken, 3 yabancı dil bilenlerin ortalama puanı (X=3.26) ise en düşüktür. Sosyal stratejiler için ise 3 yabancı dil bilen öğrencilerin ortalama puanları (X=3.86) en yüksek iken, bir yabancı dil bilenlerin ortalama puanı (X=3.68) ise en azdır. Bu bilgiler ışığında dil öğrenme stratejilerini kullanma ile bilinen yabancı dil sayısı arasında doğru bir orantının olduğu söylenebilir.

6. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin, Türkçeyi Öğrenme Süreleriyle Dil Stratejilerini Kullanma Durumları Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var mıdır?

Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ile Türkçeyi öğrenme süreleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkçeyi öğrendikleri süreler ile dil öğrenme stratejilerini kullanmaları arasındaki ilişkiye ait araştırma bulguları tablo 12’de sunulmaktadır.

Tablo 12. Öğrencilerin Türkçeyi Öğrenme Sürelerine Göre Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı

Stratejiler	1-4 ay		4-8 ay		8-12 ay		1 yıl		2 yıl +		F	p
	Ort	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS		
Bellek stratejileri	3.10	.63	3.43	.61	3.40	.10	3.26	.15	3.36	.18	1.748	.139
Bilişsel stratejiler	3.45	.61	3.77	.65	3.62	.55	3.51	.54	3.62	.50	2.138	.076
Telafi stratejileri	3.33	.54	3.68	.69	3.64	.65	3.44	.64	3.51	.64	2.082	.082

Üstbilis̃ stratejileri	3.74	.70	3.96	.61	3.86	.35	3.67	.31	3.89	.35	1.796	.129
Duyuşsal stratejiler	3.19	.78	3.42	.78	3.37	.14	3.35	.17	3.25	.16	.955	.432
Sosyal stratejiler	3.52	.65	4.00	.67	3.78	.23	3.61	.29	3.76	.27	3.918	.004*

* p<.05

Tablo incelendiğinde, sadece sosyal stratejiler ile Türkçeyi öğrenme süreleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmekte, diğler stratejilerle Türkçeyi öğrenme süreleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu farklılığın kaynağını bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları ise tablo 13'te sunulmaktadır.

Tablo 13. Sosyal Stratejiler İçin Türkçeyi Öğrenme Süreleri Arasındaki Farkın Kaynağını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc Scheffe Testine İlişkin Sonuçlar

Strateji	Süre (I)	Süre (J)	Ortalama farkı (I-J)	Sh	p
Sosyal stratejiler	1-4 ay	4-8 ay	-,47619*	,15055	,042*
		8-12 ay	-,26235	,15965	,610
		1 yıl	-,09178	,15559	,986
		2 yıl ve üz.	-,23929	,14005	,572
	4-8 ay	1-4 ay	,47619*	,15055	,042*
		8-12 ay	,21384	,12165	,544
		1 yıl	,38441*	,11627	,029*
		2 yıl ve üz.	,23690	,09447	,181
	8-12 ay	1-4 ay	,26235	,15965	,610
		4-8 ay	-,21384	,12165	,544
		1 yıl	,17057	,12784	,776
		8-12 ay	,02306	,10839	1,000
1 yıl	1-4 ay	,09178	,15559	,986	
	4-8 ay	-,38441*	,11627	,029*	
	8-12 ay	-,17057	,12784	,776	
	2 yıl ve üz.	-,14751	,10232	,721	

2 yıl ve 1-4 ay	,23929	,14005	,572
üz.			
4-8 ay	-,23690	,09447	,181
8-12 ay	-,02306	,10839	1,000
1 yıl	,14751	,10232	,721

* p < .05

Scheffe testi sonucuna göre Türkçe öğrenme süresi 1-4 ay olan öğrencilerin ortalama puanları (X=3.52), Türkçe öğrenme süreleri 4-8 ay olan öğrencilerin ortalama puanından (X=3.61) daha düşüktür. Türkçe öğrenme süresi 4-8 ay olan öğrencilerin sosyal strateji ortalama puanları (X=3.61) ise öğrenme süresi 1 yıl olan öğrencilerden (X=3.71) daha azdır. Türkçe öğrenme süreleri arttıkça sosyal strateji dil puanlarının da yükseldiği görülmektedir.

7. Yabancı ve Türk Soylu Öğrencilerin Dil Stratejilerini Kullanma Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var mıdır?

Araştırmaya katılan yabancı ve Türk soylu öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanma ile ilgili araştırma bulguları tablo 14'te sunulmaktadır:

Tablo 14. Soya Göre Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı

Stratejiler	Yabancı (n=324)		Türk soylu (n=71)			
	Ort	SS	Ort.	SS	t	p
Bellek stratejileri	3.39	.61	3.14	.61	2.873	.004*
Bilişsel stratejiler	3.64	.65	3.52	.61	1.459	.145
Telafi stratejileri	3.58	.73	3.38	.65	2.087	.038*
Üstbiliş stratejileri	3.86	.73	3.85	.61	.097	.922
Duyuşsal stratejiler	3.35	.74	3.20	.73	1.460	.145
Sosyal stratejiler	3.77	.66	3.79	.65	.209	.834
Tüm Stratejiler	3.53	.68	3.47	.58	.849	.397

* p<.05

Araştırma bulgularına göre yabancılar ile Türk soylu öğrencilerin bellek stratejileri ve telafi stratejileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bellek stratejileri ortalama puanları için yabancı öğrencilerin puanları (X=3.39) Türk soylu öğrencilerin ortalama puanlarından (X=3.14) daha yüksektir. Telafi stratejileri ortalama puanları için yabancı öğrencilerin puanları (x=3.58) Türk soylu öğrencilerin ortalama puanlarından (X=3.38) daha yüksektir.

8. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Türkçeyi Öğrendikleri Kurum ile Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkçeyi öğrendikleri yer ile dil öğrenme stratejilerini kullanma ile ilgili araştırma bulguları tablo 15'te sunulmaktadır.

Tablo 15. Türkçe Öğrenilen Kuruma Göre Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı

Stratejiler	TÖMER (n=97)		YETKM (n=298)			
	Ort	SS	Ort.	SS	t	p
Bellek stratejileri	3.51	.62	3.29	.63	2.882	.004*
Bilişsel stratejiler	3.65	.60	3.61	.62	.366	.715
Telafi stratejileri	3.55	.70	3.54	.69	.018	.986
Üstbiliş stratejileri	3.82	.71	3.87	.60	.704	.482
Duyuşsal stratejiler	3.45	.79	3.28	.70	1.866	.063
Sosyal stratejiler	3.95	.62	3.72	.61	2.821	.006
Tüm Stratejiler	3.58	.64	3.50	.56	1.057	.291

* p<.05

Araştırma bulguları, Türkçe öğrenilen yer ile öğrencilerin bellek stratejileri ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Bellek stratejileri ortalama puanları için TÖMER’lerde öğrenim gören öğrencilerin puanları (X=3.51) YETKM’lerde Türkçe öğrenen öğrencilerin ortalama puanlarından (X=3.29) daha yüksektir.

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan hareketle araştırmanın sonuçlarına yer verilmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Sonuçlar

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1, B2 ve C1 düzeyindeki öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanma durumları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, çalışmaya katılan öğrencilerin dil stratejilerini kullanım oranı Oxford (1990) tarafından belirtilen genel ortalamanın üzerindedir. Oxford’un strateji kullanımındaki oranları şöyledir: 2.40 ve altındaki ortalama düşük, 2.50 ve 3.40 arasındaki ortalama orta, 3.50 ve üzerindeki ortalama ise yüksek seviyede strateji kullanımını göstermektedir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin ortalama puanlarının 3.22 ilâ 3.75 arasında değiştiği görülmüştür. Bu çerçevede öğrencilerin dil öğrenme stratejileri kullanım oranları 2.40’ın üzerinde olduğundan hiçbir dil öğrenme stratejisinin düşük oranda kullanılmadığı söylenebilir. Bu durum ise araştırmaya katılan öğrencilerin Türkçeyi ikinci, üçüncü veya dördüncü yabancı bir dil olarak öğrenmelerine bağlanabilir.

Araştırmada üstbiliş stratejiler en fazla, duyuşsal stratejiler en az kullanılan stratejiler olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç Bölükbaş (2013) tarafından yapılan araştırmanın sonucuyla örtüşmektedir. Yabancılar Türkçe öğretimi alanında yapılan bu iki çalışmada da öğrencilerin en fazla ve en az kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin birbiriyle benzerlik göstermesi dikkat edilmesi gereken bir husustur. Bu açıdan bakıldığında yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin en fazla üstbiliş, en az ise duyuşsal stratejileri tercih ettikleri söylenebilir. Bu stratejilerin az kullanılması ise öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde ortaya çıkan dil öğrenme kaygısı ile başa çıkmanın yollarını bilememelerine bağlanabilir. Duyuşsal strateji alt boyutunda yer

alan 39. 40. 41. 42. 43 ve 44'üncü maddelerin içeriklerine bakıldığında bu stratejilerin dil öğrenme sürecinde öğrenmeyi dolaylı etkiledikleri için öğrenciler tarafından daha az kullanıldığı söylenebilir.

Araştırmada erkek öğrencilerin genel olarak bayan öğrencilere göre dil öğrenme stratejilerini daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçlar Wherton (2000) ve Khamkhien (2010) tarafından yapılan araştırmayla da örtüşmektedir. Fakat bu alanda yapılan diğer araştırmalarda; (Ayırır, Arioğul ve Ünal, 2012; Bekleyen, 2006; Cesur, 2008; Oflaz, 2008; İzci ve Sucu, 2008; Tok, 2007) kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla dil stratejilerini daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir. Yurt dışında yapılan çalışmalarda da (El-Dip, 2004; Ian ve Oxford, 2003) kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla dil öğrenme stratejilerini daha sık kullandıkları belirlenmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ile kur düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Fakat B1 düzeyindeki öğrenciler üstbilişsel stratejileri daha fazla kullanmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında yine Türkçe öğrenenlerin en fazla üstbilişsel stratejileri kullandıkları dikkat çekmektedir. En az kullanılan stratejilere bakıldığında ise B1 düzeyindeki öğrencilerin duyuşsal stratejileri, B2 ve C1 düzeyindeki öğrencilerin ise bellek stratejilerini kullandığı görülmektedir.

Öğrencilerin dil stratejilerini kullanma düzeyleri ile Türkçeyi yurt dışında öğrenme ve Türkiye'de öğrenme durumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelendiğinde, öğrencilerin Türkçeyi öğrendikleri yer ile bilişsel ve sosyal stratejiler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bilişsel stratejilerde Türkçeyi Türkiye'de öğrenenlerin ortalaması Türkçeyi yurt dışında öğrenenlerin ortalamasından daha yüksektir. Bu sonuç Karamanoğlu (2005) tarafından yapılan araştırmayla da örtüşmektedir. Araştırmacı çalışmada, Almanca'yı yurt dışında öğrenenler lehine bilişsel stratejilerin kullanımında anlamlı bir fark bulmuştur. Sosyal stratejilerde de yine Türkçeyi Türkiye'de öğrenenlerin ortalaması, Türkçeyi yurt dışında öğrenenlerin ortalamasından daha yüksektir. Bu, araştırma sonuçlarında çıkması gereken bir sonuçtu. Çünkü Türkçeyi Türkiye'de öğrenen öğrenciler doğal olarak sosyal hayatla içiçedir ve daha fazla sosyal stratejileri kullanma imkânına sahiptirler.

Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ile bildikleri yabancı dil sayısı arasındaki ilişki incelendiğinde bu iki değişken arasında istatistiksel olarak bir farklılık görülmemektedir. Fakat bellek stratejilerinin kullanım durumuna bakıldığında dört yabancı dil bilen öğrencilerin ortalama puanları en yüksek iken hiç dil bilmeyenlerin ortalama puanlarının en düşük olduğu görülmektedir. Yine bilişsel stratejiler için 4 yabancı dil bilenlerin ortalama puanları en yüksek iken hiç dil bilmeyenlerin ortalama puanları en azdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde dil stratejilerinin kullanımını bilinen yabancı dil sayısına göre doğru oranda artmaktadır. Tablo 11'e bakıldığında bellek, bilişsel ve üstbiliş stratejilerin dört yabancı dil bilen öğrenciler tarafından sıklıkla kullanıldıkları görülmektedir.

Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ile Türkçeyi öğrenme süreleri arasındaki ilişkiye bakıldığında sadece sosyal stratejiler ve Türkçeyi öğrenme süreleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Türkçe öğrenme süresi 1-4 ay olan öğrencilerin ortalama puanları, Türkçe öğrenme süreleri 4-8 ay olan öğrencilerin ortalama puanından daha düşüktür. Türkçe öğrenme süresi 4-8 ay olan öğrencilerin sosyal strateji ortalama puanları ise öğrenme süresi 1 yıl olan öğrencilerden daha azdır. Türkçe öğrenme süreleri arttıkça sosyal strateji dil puanlarının da yükseldiği görülmektedir. Bu sonuçlara paralel olarak dil öğrenmeye yeni başlayan bir kişinin o dili öğrenmeden o dille ilgili sosyal stratejileri kullanamayacağı söylenebilir.

Araştırmaya katılan yabancı ve Türk soylu öğrencilerin dil stratejilerini kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelendiğinde, öğrencilerin kullandıkları bellek stratejileri ve telafi stratejileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bellek stratejileri ortalama puanları için yabancı öğrencilerin puanları, Türk soylu öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksektir. Telafi stratejileri ortalama puanları için yabancı öğrencilerin puanları, Türk soylu öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksektir. Bu durum yabancı öğrencilerin Türkçeyi Türk soylu öğrencilere göre daha zor öğrenmelerine bağlanabilir. Bu nedenle yabancı öğrencilerin özellikle bellek ve telafi stratejilerini daha sık kullandıkları söylenebilir. Öyle ki Türkçe öğrenen bir yabancı muhakkak yeni öğrendiği bir şeyi belleğinde tutabilmek için daha fazla çaba harcayacaktır. Aynı şekilde yine telafi stratejilerini de sürekli kullanması gerekeceğinden yabancı öğrencilerin Türk soylu öğrencilere göre bu stratejileri daha fazla kullanması normaldir. Bu yargıya paralel olarak tablo 14'e bakıldığında, yabancı öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini Türk soylulardan daha fazla kullandığı görülmektedir.

Öğrencilerin Türkçeyi öğrendikleri kurum ile kullandıkları dil öğrenme stratejileri arasındaki ilişki incelendiğinde, öğrencilerin bellek stratejileri kullanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bellek stratejileri ortalama puanları için TÖMER'lerde öğrenim gören öğrencilerin puanları YETKM'lerde Türkçe öğrenen öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksektir. Diğer dil stratejileri açısından Türkçe öğrenilen yerin istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı farklılığının olmadığı görülmüştür. Bu farklılığın ise TÖMER'lerde Türkçe öğrenenlerin yoğun programlarla (haftada 5 gün) YETKM'lerde Türkçe öğrenenlerin ise normal programla (haftada iki gün) Türkçe öğrenmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Yine bunlara ek olarak Türkiye'de Türkçe öğrenenler Türkçeyi akademik amaçla (üniversite okumak vb) öğrendikleri için bellek stratejilerini kullanımlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları, dil öğrenme stratejilerinin öğrenci başarısını etkileyen faktörlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın bulguları ışığında verilebilecek öneriler ise şöyledir:

- Yabancılar Türkçe öğretimi alanındaki öğretmenler dil öğrenme sürecinde öğrencileri strateji kullanmaya yönlendirmeli ve dil stratejilerinin kullanımının dil öğrenme başarısını artıracığına dikkat çekilmelidir.
- Öğretmen, dil öğrenim sürecine öğrencileri dâhil etmeli ve onlara strateji kullanımı konusunda model olmalıdır.
- Öğretmenlere düzenli aralıklarla strateji kullanımı ve öğretimine yönelik hizmet içi eğitimler verilmelidir.
- Öğretmenler, öğrencilerinin öğrenme tarzlarını bilmeli ve öğretim sürecini bu doğrultuda düzenlemelidir.
- Öğretmen öğrencilere imkânlar doğrultusunda bağımsız öğrenme alışkanlıkları kazanabilecekleri çeşitli ders içi etkinlikler düzenlemelidir.
- Hazırlanan ders kitaplarında, dil öğrenme stratejilerine, alıştırmaya etkinliklerinde muhakkak yer verilmelidir.
- Araştırma sonuçları TÖMER'lerde Türkçe öğrenenlerin dil öğrenme stratejilerini YETKM'lerde Türkçe öğrenenlere göre daha fazla kullandıklarını ortaya koymuştur. Bu nedenle yurt dışında Türkçe öğrenenlerin dil stratejilerini daha fazla kullanabilmesi için ders kitapları hazırlanırken dil stratejisi öğretimi konusuna dikkat edilmelidir.
- Araştırmada, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla strateji kullandıkları saptanmıştır. Bu nedenle dil öğreticileri hangi sınıflarda,

bayanların veya erkeklerin dil öğrenme stratejilerini daha az kullandıklarını tespit ederek onları strateji kullanmaya teşvik etmeleri gerekmektedir.

- Dil öğrenme süresi ile dil öğrenme stratejilerinin kullanılma durumu doğru orantılıdır. Bu nedenle strateji öğretime temel seviyeden itibaren başlanmalıdır.
- Strateji öğretiminin öğrencilerde zamanla beceriye dönüşmesi gerektiği bilinmeli, sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalar öğretmenler tarafından kontrol edilmelidir.
- Dil öğretimi ve öğrenimi zor bir süreç olduğundan öğrencilerin bu süreçte özellikle öğrenmelerini kolaylaştıracak olan bilişsel, üstbilişsel ve bellek stratejilerini kullanmaları sağlanmalıdır.
- Yurt dışında görev yapan öğretmenler öğrencilerin sosyal stratejileri kullanacakları imkânlar yaratmaları gerekmektedir. Bu da konuşma becerisine yönelik çeşitli etkinlikler yapmayla ve bu etkinliklere öğrencileri dâhil etmekle olabilir.
- Türkiye’de Türkçe öğrenenler dili kullanma şansına daha fazla sahip oldukları için Türkçeyi, yurt dışında öğrenenlere göre daha hızlı öğrenebilmektedirler. Bu çerçeveden bakıldığında öğretmenler yurt dışında Türkçe öğrenenlerin dil öğrenme stratejilerini daha fazla kullanmaları gerektiğini bilmeli ve dil öğrenme sürecini bu doğrultuda planlamalıdır.

Sonuç olarak dil öğretiminde başarılı olmanın en önemli ilkelerinden biri eğitim uygulamalarının yanında, şüphesiz öğrenciyi tanımak ve öğrenci merkezli eğitim yapmaktır. Bu açıdan bakıldığında dil öğrenme stratejileri, öğrenciyi öğrenme sürecine dâhil eden, öğrencide öğrenme farkındalığı oluşturan, öğrencinin öğrenmesini değerlendirmesini sağlayan, kendi öğrenmesine uygun yöntem ve tekniği seçebilen bir öğrenci olmasına yardım eder. Bu nedenle dil öğrenme stratejileri ile ilgili yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu tür çalışmaların yapılması, kuşkusuz gün geçtikçe gelişerek ilerleyen yabancılara Türkçe öğretimi literatürüne katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Ayırır, O. İ, Arıoğul, S. ve Ünal, D. Ç. (2012). Cinsiyetin ve öğrenim alanlarının hazırlık öğrencilerinin yabancı dil öğrenme stratejisi kullanımına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42), 60-71.
- Bekleyen, N. (2006). İngilizce öğretmen adaylarının dil öğrenme stratejileri kullanımı. *A.Ü. TÖMER Dil Dergisi*, (132), 28-37.
- Bölükbaş, F. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Öğrenme Stratejilerinin Sözcük Öğrenimine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 28(3), 55-68.
- Cesur, M. O. (2008). *Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri, Öğrenme Stili Tercihi ve Yabancı Dil Akademik Başarısı Arasındaki Açıklayıcı ve Yordayıcı İlişkiler Örüntüsü*. Yayınlanmamış doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cesur, M.O. & Fer, S. (2007). Dil öğrenme stratejileri envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması nedir? *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49-74.
- Chamot, A.U., & Kupper. L. (1989) Learning strategies in foreign language instruction. *Foreign Language Annals*, (22), 13-24.
- Cohen, A. (1998). *Strategies in learning and using a second language*. New York: Longman.
- Cook, V. (1996) *Second language learning and language teaching*. Bristol: Arnold.

- Demir, T. (2013). Türkçe derslerinde dil bilgisi konuları öğrenilirken kullanılan öğrenme stratejileri üzerine bir değerlendirme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Özel Sayısı*, (11), 167-198.
- Demirel, M. (2009). The validity and reliability study of Turkish version of strategy inventory for language learners, *World Applied Sciences Journal*, 7(6), 708-714.
- Hişmanoğlu, M. (2012). An investigation of pronunciation learning strategies of advanced efl learners. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 246-257.
- Ian, R, Oxford, R. 2003. Language learning strategy profiles of elementary school students in taiwan. *IRAL, International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 41(4), 331-372.
- İzci, E. & Sucu, Ö. H. (2014). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yabancı dil öğrenirken kullandıkları öğrenme stratejileri (Nevşehir İli Örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(14), 3. Erişim Tarihi: 06 Jun. 2014.
- Karamanoğlu, S. (2005). *Almanca Öğretmen Adaylarında Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (23.baskı). Ankara: Nobel.
- Khamkhien, A. (2010). Factors affecting language learning strategy reported usage by thai and vietnamese efl learners. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 7(1), 66-85
- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and principles in language teaching*. (2nd ed.) Oxford: Oxford Univ. Press.
- O'Malley, J. M. & Chamot, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oflaz, A. (2008). Almanca öğretmeni adaylarının dil öğreniminde kullandıkları öğrenme stratejileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 278-300.
- Oxford, R., Cho, Y., Leung, S., & Kim, H-J. (2004). Effect of the presence and difficulty of task on strategy use: An exploratory study. *International Review of Applied Linguistics*, (42), 1-47.
- Oxford, R.L. (1990). *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle & Heinle.
- Rubin, J. & Thompson I. (1994). How to be a more successful language learner (2nd Ed.). Boston: Heinle & Heinle.
- Rubin, J. (1975). What the “good language learner” can teach us. *TESOL Quarterly*, (9), 41-51.
- Stern, H. H. (1975). *What Can We Learn From the Good Language Learner?* Canadian Modern Language Review, (31), 304-318.
- Tok, H. (2007). Öğretmen adaylarının kullandıkları yabancı dil öğrenme stratejileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 191-197.
- Wenden, C. & J. Rubin. (1987). *Learner's strategies in Language Learning*. New Jersey: Prentice Hall.

- Wherton, G. 2000. Language Learning Strategy Use Of Bilingual Foreign Language Learners In Singapore. *Language Learning*, 50(2), 203-243.
- Woodrow, L. (2005). The challenge of measuring language learning strategies. *Foreign Language Annals*, 38 (1), 90-98.
- Zare, P. (2012). Language learning strategies among efl/esl learners: a review of literature. *International Journal Of Humanities And Social Science*, (2), 162-169